

Nr 307.

Av herr **Hansson** i Mora-Noret **m. fl.**, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition nr 4, med förslag till lag
om häradsrätts sammansättning vid handläggning av
vissa mål och ärenden m. m.*

Vid genomläsandet av Kungl. Maj:ts proposition nr 4 till innevarande års riksdag innehållande förslag till lag om häradsrätts sammansättning vid handläggning av vissa mål och ärenden m. m. finner man, att bland de mål och ärenden, som skulle kunna komma under behandling vid sammanträde med s. k. tremansnämnd, upptagas mål angående ansvar för förseelse, som i lag eller författning ej är belagd med svårare straff än böter, dock ej mål, däri enskild målsägande finnes. Det kan sättas i fråga, huruvida en sådan bestämmelse kan vara lämplig och klok och huruvida ej en ytterligare begränsning här kan vara att förorda. Under senaste tiden och särskilt sedan kristidsförordningar av olika slag tillkommit ha bötesmålen i avsevärd grad ökats både till omfång och antal, varav rätt många äro av synnerligen komplicerad art och i följd därav givetvis fordra en synnerligen ingående och på sakkännedom grundad behandling. Det synes därför vara behöfligen påkallat, att här inskränkning sker så till vida, att bötesmål må behandlas å sammanträde med tremansnämnd endast i de fall, då böter kunna ådömas intill ett visst belopp, exempelvis 500 kronor. De mål, som kunna ge anledning till ådömande av högre bötesbelopp, böra hänskjutas till sådant sammanträde med häradsrätten, då nämnden är fulltaligt samlad.

Däremot undantages i Kungl. Maj:ts förslag från handläggning vid sammanträde med tremansnämnd ärenden angående tillsättande

eller entledigande av förmyndare eller av god man för frånvarande delägare i dödsbo. Departementschefen motiverar denna undantagsbestämmelse med, att vid sådana ärenden rätten bör besitta utförlig personkänedom, och att detta behov ej kan anses tillräckligt tillgodosett med blott tre nämndemän. Likaså äro med samma motivering undantagna ärenden angående ansökningar om omyndighets- eller myndighetsförklaring och om rättens samtycke till försäljning, skifte eller inteckning av omyndigs eller frånvarande dödsbodelägars fasta egendom.

Ett av huvudmotiven för den föreslagna omändringen av häradsrätts sammansättning vid handläggning av vissa mål och ärenden m. m. är det allmänt erkända behovet av en snabbare behandling av vissa mål och ärenden inom häradsrätterna. Det kan med synnerligen starka skäl ifrågasättas, om ej ärenden om entledigande eller tillsättande av förmyndare eller av god man för frånvarande delägare i dödsbo eller behandling av ansökningar om omyndighets- eller myndighetsförklaring och om rätten samtycker till försäljning, skifte eller inteckning av omyndigs eller frånvarande dödsbodelägars fasta egendom i många fall äro av samma brådskande natur som övriga i förslaget medtagna mål och ärenden. Det kan i åtskilliga fall vara rätt omfattande ekonomiska värden som gå förlorade på grund av att här ovan berörda förhållanden ej tillräckligt snabbt kunna ordnas vid häradsrätten. Visserligen kan det ej förnekas, att en ingående personkänedom i dylika frågor är av stort värde för rätten, och för vinnande av detta berörda ärenden böra hänskjutas till sammanträden med fulltalig nämnd. Men det synes, som om den önskade och behövlige sak- och personkänedommen borde kunna vinnas på annat sätt och ärendena således jämväl kunna handläggas vid sammanträde med tremansnämnd, exempelvis genom att rättens ordförande ålägges införskaffa nödiga upplysningar på annan väg, där så anses nödvändigt.

I paragraf 7 av Kungl. Maj:ts förslag till lag om häradsrätts sammansättning m. m. säges med avseende på nämndemännens tjänstgöringsskyldighet vid sammanträde med tremansnämnd: »Varje år skall häradshövdingen före hösttingets avslutande efter samråd med nämnden fördela nämndemännens tjänstgöringsskyldighet vid sammanträde med tremansnämnd under det följande året.» För undvikande av sådana på vissa håll befarade misshälligheter, som att häradshövdingen härvid skulle företaga denna tjänstgöringsfördelning

ensidigt, och för att i vart fall borttaga orsaken till misstankar i den riktningen, borde denna fördelning hänskjutas till nämndemännens avgörande sins emellan. Någon som helst olägenhet torde därav ej vara att befara.

En fråga, som inte alls vinner sin lösning genom det av Kungl. Maj:ts framlagda förslaget, är frågan om arvoden och reseersättning till nämndemännen. Där säges visserligen i paragraf 10 »angående reseersättning till domare och nämnd för hållande av sammanträde med tremansnämnd förordnar Konungen». Departementschefen anser kravet på ersättning fullt befogad, men att rätta platsen för meddelande av närmare bestämmelser härom torde vara resereglementet; därför har i paragraf 10 allenast föreslagits en hänvisning till vad sålunda bör komma att särskilt stadgas. Att innehavarna av det betungande nämndemansuppdraget böra erhålla skälig ersättning för alla sammanträden i häradsrätten, torde väl numera få anses självklart. Då nu denna fråga genom Kungl. Maj:ts proposition delvis dragits fram genom omnämmandet av ersättning vid sammanträde med tremansnämnd, torde det vara på sin plats att ej såsom föreslagits hänvisa till vad som kan komma att förordnas av Konungen, utan att riksdagen samtidigt med behandlingen av häradsrätternas omorganisation även ordnar ersättningsfrågan för nämndemännen. Att som hittills låta nämndemännen fullgöra sitt uppdrag utan ersättning kan ej leda till annat än vad som nu allmänt är fallet, att icke de bäst kvalificerade och av den stora allmänheten bäst sedda, utan de, som för sin goda ekonomi ha råd att sitta som nämndemän, komma att väljas för detta uppdrag. Ordnas ersättningsfrågan tillfredsställande, är detta sorgliga missförhållande avhjälpd. Reseersättning jämte ett arvode av 12 kronor pr dag för sådana nämndemän, som ej nå sitt hem under dagarna för tings-sammanträdet, och 8 kronor pr dag för dem, som äro bosatta inom sammanträdesorten, torde ej kunna anses för obilligt begärt. Dessa ersättningar böra utbetalas av staten genom domaren.

Med hänvisning till ovanstående hemställes alltså,

att riksdagen måtte vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 4 med förslag till lag om häradsrätts sammansättning vid handläggning av vissa mål och ärenden m. m. besluta anta följande lydelse av paragraf 1 mom. 1:

Mål angående ansvar för förseelse som i lag eller författning ej är belagd med svårare straff än böter intill 500 kronor, dock ej mål däri enskild målsägare finnes.

Mom. 5. Ärenden, som avses i förordningen den 16 juni 1875 angående särskilda protokoll över lagfarter, in-teckningar och andra ärenden.

Mom. 6. Andra ärenden, som genom ansöknin-g eller annorledes komma under behandling av rätten, åliggande det jämväl rättens ordförande att, där så påfordras, på lämpligt sätt införskaffa nödiga intyg och upplysningar.

Paragraf 7. Varje år skola före hösttingets avslutande nämndemännen sins emellan fördela tjänstgöringsskyldigheten vid sammanträde med tremansnämnd under det nästföljande året.

Paragraf 10. Angående reseersättning åt do-mare för hållande av sammanträde med tremans-nämnd förordnar Konungen.

Nämndeman, som ej är bosatt å häradsrättens sammanträdesort, åtnjuter av statsmedel i dag-traktamente 12 kronor för varje från klockan 12 på natten räknat dygn, som han helt eller del-vis nödgas tillbringa utom sin bostadsort på grund av sammanträde med häradsrätten ävensom er-sättning för resekostnader fram och åter, beräknat efter skjutslega för en häst, där icke järnväg är att tillgå, eller ångbåtslägenhet begagnas, men efter avgiften i andra klassens vagn på järnväg, där sådan finnes, och för en hyttplats eller, när hyttplats ej förekommer, eu salongsplats på ång-fartyg, där resan såmedelst sker. Nämndeman, bosatt å sammanträdesorten, erhåller ersättning med 8 kronor för varje dag under häradsrättens sammanträde.

Stockholm den 8 februari 1918.

H. Hansson
i Mora.

Ernst Hage.

C. O. Johansson,
Sollefteå.